

zima 2014–2015

Slovo úvodem

...jsou muzea kam bych nikdy dobrovolně podruhé nešel. Muzea, která studeně a ploše připomínají, často s nekvalitní fotografií a příliš dlouhým textem, dávno zapomenuté osobnosti regionu u kterých si většina návštěvníků pomyslí leda, že byli zapomenuti právem. Muzea, která do expozic vyskladnili z depozitářů průměrné a podprůměrné předměty, které bez koncepce byly vystaveny tam, kde bylo ve vitrínách zrovna místo. Muzea kde se za poslední desetiletí nic nezměnilo...

Jsou ale i muzea, které si na dlouhém trvání zakládají – ostatně všichni se asi těšíme, až bude znovu otevřená hlavní budova Národního muzea na Václavském náměstí. Byť by toto krásné novorenesanční muzeum bylo prázdné, tak by se řada z nás ráda šla podívat na Pantheon, či na kostru plejtváka myšoka, který i přes rekonstrukci muzea stále zůstává na svém místě v sále číslo 10 a čeká na své další návštěvníky.

My ostatní muzea, která nechceme a nemůžeme „zastydnout“ v 70., či 80. letech minulého století a zároveň nedisponujeme ani palácovou architekturou a ani nemůžeme omračovat návštěvníky sály přetékajícími poklady, se ale musíme velmi intenzivně stále snažit hledat své „místo na slunci“. V dnešní době se právem očekává, že muzeum bude jak konzervativním nositelem historické paměti, tak že se bude stále aktivněji zapojovat do života společnosti a kromě poučení bude nabízet možnost setkávání, relaxaci, a dokonce i zábavu.

Jak se mění společnost, tak se mění i muzea a nutně se musí proměňovat i komunikace muzeí s veřejností. Regionální muzeum se chce prezentovat nejen jako instituce shromažďující několik desítek tisíc sbírkových předmětů, ale i jako odborné pracoviště, které se zabývá dějinami města a regionu. Na těchto základech chce připravovat výstavy, které budou odborné i atraktivní a budou častěji umožňovat aktivnější účast obyvatel Náchodska i dalších uživatelů muzea jak na přípravě, tak i na průběhu výstav i dalších aktivitách muzea. Jednou z forem mnohostran-

nější a oboplné komunikace by měly být i předkládané Náchodské muzejní noviny, jejichž periodicita začne zimním a letním vydáním, ale budeme usilovat o to, aby brzy měli podobu čtvrtletníku. Noviny si nekladou za cíl stát se odborným sborníkem, ale měly by čtivou a zajímavou formou upozornovat na aktuální a připravované výstavní projekty muzea. Budou prezentovány zajímavé předměty

ze sbírek, nedávné archeologické nálezy a součástí budou i krátké zajímavé texty k aktuálním odborným studiím pracovníků muzea. Muzeum nechá prostřednictvím těchto novin nahlédnout zájemcům do své činnosti a budou sloužit i k propagaci edukačních a dalších projektů. Náchodské muzejní noviny budou platformou pro ohlasy návštěvníků a budou sloužit i pro výzvy při hledání předmětů, či informací nejen k dějinám města a regionu.

Věřím, že si Náchodské muzejní noviny najdou, i díky finanční podpoře města Náchoda, své pravidelné čtenáře a my se budeme snažit k tomu přispět odborností stejně jako čtivostí.

Petr Landr
ředitel RMN

Naše muzeum a jeho stručná historie

Náchodské muzeum bylo založeno v srpnu roku 1879 jako muzeum převážně archeologické z podnětu ředitele měšťanské školy Jana Karla Hraše a veřejnosti bylo zpřístupněno od roku 1880. Muzeum postupně měnilo své sídlo. Zpočátku byly sbírky vystavěny ve staré radnici, poté se expozice přesunula do nové školy, a následně i do prostor nové radnice. Během nacistické okupace bylo muzeum v roce 1942 (resp. 1943) zavřeno a většinu bývalých muzejních prostor bylo zabráno pro vojenské účely. V roce 1945 již brzy po konfiskaci náchodského zámku se objevila myšlenka otevřít muzeum a jeho obrazárnu právě zde, ale k otevření expozic muzea došlo až v roce 1951. V roce 1998 získalo muzeum od okresního úřadu dům čp. 18 na Masarykově náměstí, kde byla v roce 2000 otevřena stálá expozice Dějiny Náchoda a Náchodska. Po zrušení okresů v roce 2003 bylo dosavadní Okresní muzeum v Náchodě přejmenováno a nese název Regionální muzeum v Náchodě a jeho zřizovatelem je Královéhradecký kraj. Se zrušením okresu ale přišla možnost přesunout pracoviště i depozitáře do uvolněné budovy, které je spojeno s jeho vznikem – tj. do staré radnice na dnešním Masarykově náměstí.

Muzeum ale spravuje i další expozice. Od 80. let 20. století patří k muzeu také Jiráskovo muzeum v Hronově, Jiráskův rodný domek v Hronově, pevnost Dobrošov a také Muzeum města Police nad Metují, jehož expozice je umístěna v prostorách bývalého Benediktinského kláštera. V Polici nad Metují muzeum spravuje také patrovou roubenou školu tzv. „Dřevěnku“ z roku 1785.

Regionální muzeum v Náchodě nabízí návštěvníkům odborný výklad v expozicích muzea, tematické přednášky a možnost výuky přímo v prostorách muzejních expozic.

Stálá expozice Dějiny Náchoda a Náchodska se zaměřuje na období od pravěku až do roku 2000 a v dalších expozicích mají návštěvníci možnost hlouběji se seznámit se širokou škálou témat od A. Jiráska po vojenské dějiny.

Dále muzeum organizuje vlastivědné vycházky, vzdělávací akce pro děti i dospělé či různé workshopy. Díky novým depozitárním prostorům, dochází v současné době k usnadnění práce badatelů, je umožněna lepší péče o sbírkové předměty a efektivnější a účelnější využití stávajících prostor na Masarykově náměstí.

STALO SE PŘED 100 LETY:

Z Náchodských listů roku 1914

Náchodské listy byly oficiálním tiskovým orgánem Národní strany svobodomyšlné. Od roku 1911 působil jako redaktor Náchodských listů novinář František Karel Zachoval (1882–1976), který je řídil je až do jejich zániku v roce 1945. Vzhledem k tomu, že vydával noviny i za Protektorátu, nezbylo mu, než je postupně přizpůsobit tehdejšími požadavkům německých okupantů. To bylo důvod, proč už noviny nebyly po válce obnoveny.

Podívejte se, o jakých událostech v Náchodě a přilehlém okolí informovaly čtenáře Náchodské listy v roce 1914, tedy přesně před 100 lety:

• V březnu 1914 měla obchodnice Kašparová v domě čp. 297 v Náchodě hrnec krásného husího sádla v ceně 10 K. Hrnec zmerčil staroměstský poberta František Horyna, který ho v nestřežený okamžik popadnul, ovinul pytlek a upaloval s ním k Vysokovu. Za po-

bertou si pospíšil strážník Mareček, který ho dohonil a s pytlek a sádlem ho přivedl na policejní strážnici. Sádlo si odnesla paní Kašparová a Horyna putoval k okresnímu soudu.

• Dne 7. 3. 1914 nalezli dva hoši z Babí vojáka v tratolišti krve. Běželi do továrny pana Hitschmanna, odkud byla přivolána policie a četnictvo. Nešťastník měl prostřelenou hlavu, avšak stále žil. Byl tedy převezen do okresní nemocnice v Náchodě. Ukázalo se, že šlo o četaře Františka Čermáka z Vysokého Mýta, který přijel do Náchoda navštívit svou milenkou Růženu Hruškovou, podle všeho zaměstnanou v „bordelu“. Nemohl ji ale nikde nalézt a posilněn vínem se vydal do lesíku, kde se postřelil. Při výslechu vyšlo najevo, že zpronevěřil 1 600 K.

• **NEPŘÍSTOJNOST:** Z Náchoda do Bělčovic jezdí na velocipedu výrostek, který schválně zvoní na zvonek či dělá rámus brkačkou a vzbouří tím celé okolí. Město proto uvažuje

o zákazu jízdy v této oblasti na kole, neboť se zde prochází návštěvníci lázní, kteří zde hledají zde klid a odpočinek.

• Zešlel zedník Josef Voženil, bydlící v Náchodě na Příkopech! Svě okolí chtěl v sobotu 9. 5. 1914 celé obilít. Koho uhlídal, na toho běžel se štetkou.

• V dubnu 1914 přišli K plhovskému velkoobchodníkovi přišli tři neznámí muži. Dva čekali venku a jeden vešel do obchodu, předal majiteli dopis, ve kterém stálo, že pokud mu nedá 300 K, bude na něj udáno, že má někde sklad cukerinu. Velkoobchodník zavolał policii, zjistilo se, že to pachatelé neprovedli poprvé a byli obviněni z vyděračství.

Simona Hencová

Jiří Stanislav Guth-Jarkovský (1861-1943)

Spisovatel Jiří Guth-Jarkovský byl rodákem z Heřmanova Městce. Posledních zhruba jedenáct let před svou smrtí strávil v Náchodě ve vile svých přátel v tehdejší Rokytanské ulici. Jaké byly životní osudy všestranně společensky aktivního Jiřího Gutha-Jarkovského a co ho přivedlo do Náchoda?

Guth-Jarkovský – renesanční člověk

Spisovatel, ministerský rada Kanceláře presidenta republiky, člen Mezinárodního olympijského výboru a předseda Klubu českých turistů Jiří Guth-Jarkovský se narodil 23. ledna 1861 knížecímu úředníkovu Karlu Guthovi a jeho ženě Barboře, dceři kosteleckého perníkáře Bačiny. Rodina Guthových žila v Heřmanově Městci, neboť otec Karel zde spravoval statky knížete Kinského. V roce 1868 se přestěhovali do Kostelce nad Orlicí. Studentská léta strávil Jiří v letech

1870-1878 v Rychnově nad Kněžnou, kde navštěvoval místní gymnázium. Po maturitě vystudoval filozofii, matematiku a fyziku a v roce 1882 byl jmenován doktorem filozofie na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze. Po ukončení školy nastoupil jako vychovatel do knížecí rodiny náchodských a ratibořických pánů z rodu Schaumburg-Lippe, kde měl na starost výuku nejmladších chlapců - Albrechta a Maximiliána.

Roku 1893 se stal středoškolským profesorem v Klatovech (učil francouzštinu, češtinu a tělesnou výchovu). O tři roky později byl jmenován řádným středoškolským profesorem a začal učit na chlapeckém gymnáziu v Truhlářské ulici v Praze, kde působil v letech 1896-1918. Roku 1897 se oženil s dcerou svého rychnovského gymnaziálního profesora Annou Černou. Rok po svatbě se jim narodil syn Gaston.

Jiří Guth získal stipendium pro profesory tělesné výchovy a dostal příležitost odjet do Paříže, kde se seznámil s baronem Pierrem de Couberteinem, zakladatelem novodobých olympijských her. Olympijské hnutí propagoval Guth posléze i u nás a stal se spoluzakladatelem Českého (později československého) olympijského výboru a také členem Mezinárodního olympijského výboru.

V období 1919-1925 působil na Pražském hradě jako ceremoniář prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Během této doby mimo jiné navrhl statut řádu Bílého lva. Zemská správa politická mu roku 1919 povolila místo dosavadní příjmení Guth užívat dvojjména Guth-Jarkovský a také křestní jméno Stanislav.

Jako člen olympijského výboru měl příležitost podnikat cesty do zahraničí. Díky svým častým výpravám napsal řadu cestopisů (například Causerie z cest po Španělsku, Na moři a za mořem, Za horama Pyrenejskýma, Na zeleném Erinu či Na pokraji Sahary).

Na základě dochovaných záznamů si můžeme udělat přibližnou představu, jak mohla vypadat například slavnost večere při zasedání olympijského výboru v egyptské Káhiře roku 1938. Jídelní

lístek z Egypta nabízel kupříkladu medailonky „Olympiáda“, paštiku z husích jater, dále se podával smažený plátýs, pečené jehněčí, bramborová kaše, čokoládové suflé, ovoce či egyptská káva.

Jiří Guth podnikal také cesty po Čechách, blízký vztah měl zejména ke svému rodnému kraji. Je po něm také pojmenována turistická stezka, která vede po červené z Kostelce nad Orlicí přes Vrbici, hrad Potštejn, dále pokračuje podél Orlice do Litic a vede až do Ústí nad Orlicí. Jako předseda Klubu českých turistů byl přítomen při slavnostním zahájení stavby i otevření chaty na Dobrošově. Právě Dobrošov či Běloves představovaly nejčastější cíle jeho pravidelných procházek při pobytu v Náchodě.

Literární činnost

Guth je také autorem románů, povídek a řady knih o společenském chování. Proslavil ho zejména Společenský katechismus, dále například spisy Na veřejnosti, Rodinné události, Pravidla slušného chování pro mládež či Obchodník gentleman. Nejznámější je pravděpodobně Společenský katechismus (1914), ve kterém předkládal pravidla a normy chování v různých oblastech veřejného života. Jako hlavní zásady zdvořilosti doporučoval například: „být zdvořilým i vůči nezdvořilým; zdvořilé slovo působí i na hrubého člověka a nezřídka mění i jeho smýšlen. Dále být zejména vůči podřízeným, nižším a prostším; zdvořilost sluší vznešenému a překlene propast, která bohatého dělí od chudého, představeného od podřízeného.“

Otázce slušného chování se věnoval i na svých cestách: „Mravy cestujících nejsou vždy z nejlépejších a lze to ne-li omluviti, tedy alespoň vysvětliti tím, že někteří lidé samou radostí, že se dostali „za bránu“, nevědí bujností, co tropit. Jiní se zase domnívají, že jakmile opustí své působiště, všechna odpovědnost i kontrola zůstala doma. Venku jich nikdo nezná, možno tedy na to hřešit.“ (GUTH-JARKOVSKÝ, Jiří. Společenský katechismus. 1.vyd. Praha, 2000. 275 s.)

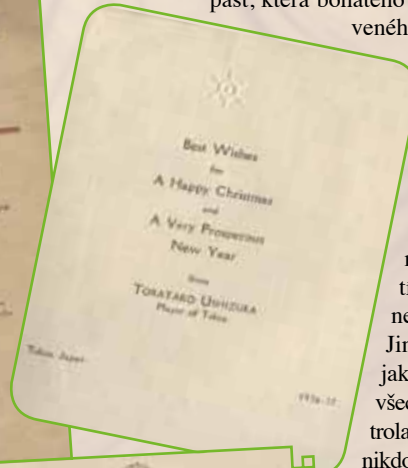
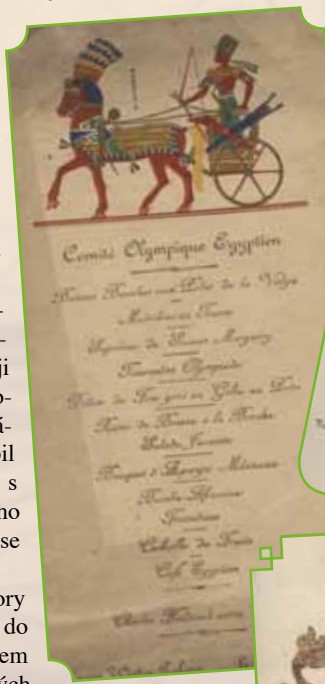
Čas strávený v Náchodě

V červnu roku 1928 Jiří Guth-Jarkovský ovdověl a od roku 1931 žil až do své smrti v Náchodě. Přestěhoval se do domu v č. 843, který postavili jeho vzdálení příbuzní Marie a Jaroslav Šafránkovi. Z dochované korespondence vyplývá, že Jarkovský měl u nich k dispozici dva pokoje v patře a kuchyň. Na

obálkách dopisů adresovaných Jarkovskému během jeho náchodského pobytu stojí napsáno: dr. Jiří Stanislav Guth-Jarkovský, spisovatel, Náchod, Rokytanského 834, bytem u paní Šafránkové. Kdo byla zmiňovaná paní Šafránková?

Marie Šafránková byla dcerou restaurátéra Karla Ptáčka. Její sestra Lidka, která zemřela v lednu roku 1930, ji podle vzpomínek rodinných potomků pověřila, aby se ve stáří postarala o nemocného rodinného přítele Jiřího Gutha-Jarkovského. Guth byl údajně jejich vzdáleným příbuzným. V některých dopisech je Marie Šafránková označována jako jeho neteř. Podnikala s ním cesty nejen po Čechách, ale i za hranice, jak nám napovídají účtenky z hotelů, restaurací či pozvánky na společenské a sportovní události, na kterých jsou uváděna obě jejich jména.

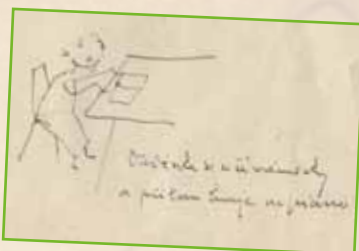
Přímo v domě v Rokytanského ulici 8. ledna 1843 zemřel. Národně byl z Náchoda převezen do Prahy a pohřben na Olšanských

hřbitovech. Na domě číslo č. 834 v dnešní Purkyňově ulici byla příležitost 150. výročí Guthova narození slavnostně odhalena pamětní deska, jejímž autorem se stal sochař Jindřich Roubíček. Dnes obývá vilku Mariina pravnučka a její rodina. Dochovalo se zde několik krabic obsahujících pozůstalost Gutha Jarkovského a rodin Ptáčkových a Šafránkových. Část Guthovy pozůstalosti byla věnována náhodskému muzeu.

Z Guthovy pozůstalosti

Mezi pozůstalostí nalezneme Guthovu osobní i úřední korespondenci, propagační materiály různých sportovních událostí, legitimace, účtenky, diáře, pozvánky na schůzky různých organizací, zasedání olympijského výboru, Klubu českých turistů, srazy bývalých žáků, plesy atd...). Dále jsou zde vizitky, dokumenty z Kanceláře presidenta republiky, přáníčka či výstřižky. V pozůstalosti se nachází také různé poznámky, novinové výstřižky či výtisky periodik U nás (č. 30, 1935.) a Náchodské listy (č. 38-4, 1936), kam Jarkovský přispíval. V dobových novinách o něm při příležitosti jeho životních jubilej psali jako o laskavém a vlídném člověku se zlatým srdcem. To dokládá rozsáhlá řada přání k jmeninám, narozeninám a svátkům, která mu do Náchoda posílali jeho přátelé, známí, příbuzní či bývalí žáci.

Část jeho osobních věcí byla vlastnoručně zabalena, zapečetěna a nadepsána: „Odevzdat ihned po mé smrti Národnímu muzeu v Praze. Smí býti otevřeno teprve za 50 let po mé smrti a po smrti mého syna Gastona.“ (Náchod 18. 2. 1937)

Dochované dopisy adresované Jarkovskému pochází u per jeho přátel, členů rodiny, významných osobností té doby a členů různých spolků a organizací. Díky svým cestám se seznamoval s lidmi z různých koutů světa. V roce 1936 obdržel například přání k Vánocům a novému roku od tokijského starosty Tarataro Ushizuky.

Guthův syn Gaston, který pracoval jako lesmistr v Hraběšíně, se na počátku čtyřicátých let pokoušel pátrat o dějinách jejich rodu. Dopisoval se při této příležitosti s panem nadlesním Josefem Baudissem z Náchoda, který se přátelil s jeho otcem. Jejich příbuzná paní Růžena Böhmová z České Skalice mu napsala, že našla rodový znak s označením: „Schwäbische familie Guth, eingetragen jolis 52 im Familienwappen- Buche“ Znak byl posléze objeven mezi znaky vymřelých šlechtických rodů Vinterberských.

Dochovala se také obsáhlá korespondence mezi Marií Šafránkovou, jejím manželem Jaroslavem, jejich třemi dcerkami a dr. Guthem. Děvčata se dotazují se na průběh jejich zahraničních a prosí „strýčínka“ Jiřího, aby jim zaslal nějaké kresby.

Simona Hencová

Tajemství staré truhličky

Byl to říjnový den jako každý druhý, podmračené počasí bylo předzvěstí blížících se dušiček a muzejníci chtěli před nadcházejícími plískanicemi stihnout ještě odstěhovat alespoň část fondu nábytku do nových depozitářů. Jedna skupina pracovníků muzea nábytek ze starých depozitářů nakládala a druhá půlka je v novém depozitáři vykládala, evidovala a ukládala na nové místo. Jedním z nich byl i konzervátor muzea Vlastimil Pibil. Už mu rukama prošla téměř polovinu sbírky nábytku, když jej něco zaujalo. Stěhoval zrovna jednu z desítek truhel a truhliček, které jsou v muzeu, ale na této bylo něco jinak. Malá, málo vzhledná truhlička mohla jen těžko zaujmout svou výzdobou, ale ruce zkušeného muzejníka zarazilo něco jiného – byla to její váha. Vlasta už nějakou tu truhličku odstěhoval, ale tato byla o něco těžší, než by se dalo očekávat.

Proč? Otevřel ji, pod víkem se objevilo datum 1792 a několik písmen, ale truhlička byla jinak prázdná, ale to dno...!? Dno bylo o zhruba 10 cm více, než by mělo být. Je falešné? Ale jak se pod něj dostat? Po několika chvílích si Vlasta všiml, že je dvojitý i jeden bok truhličky. Podařilo se mi vnější stěnu nadzvednout... Napětím jsme nikdo z nás ani nedýchal, když v tom se objevil dřevěný šuplík a v něm hromádka starých papírů...

Objevený konvolut písemností pocházel z období let 1834 až 1921. Později v muzeu jsme zjistili, že jde o písemnosti krejčovského cechu z Police nad Metují na které navazovaly obdobné dokumenty Společenstva oděvních živností Police nad Metují. Jak dokládá i nedávno vydaná publikace Michala Bureše a Honzy Tůmy „Dědictví předků aneb lidová řemesla na Policku“, tak existence textilní výroby v Polici je nutně spojena s počátky aglomerace. Sdružení výrobců textilií do cechů máme ale doloženo o něco později a to do roku 1544. Činnost tohoto cechu je pak doložena písemnostmi uloženými v Státním okresním archívu v Náchodě i některými zajímavými předměty evidovanými naším muzeem, které jsou z části vystavené v Muzeu města Police nad Metují. Krejčovský cech v Polici nad Metují byl zrušen v roce 1859 vydáním nového

živnostenského řádu a byl nahrazen Společenstvem oděvních živností Police nad Metují jehož existenci ukončilo zrušení živností a převádění do „vyšších forem socialistického podnikání“ po roce 1948. V muzeu jsme mimo jiné dohledali další konvolut písemností, který zřejmě původně navazoval na písemnosti z tajného šuplíku truhličky. Šlo již výhradně o písemnosti

Sdružení živností oděvních z období let 1884–1926. Mezi zajímavostí sem patřila dodejka dvou balíků blůz k šití s poznámkou „Určeno pro vojenskou dodávku – NUTNÉ“ datovaná razítky do prvních měsíců 1. Světové války. Neméně zajímavý je i nedatovaný tiskopis blahopřejného telegramu k narozeninám císaře Františka Josefa I.

Šťastný nález písemností učiněný konzervátorem muzea umožňuje komplexnější pohled na dějiny řemesel v regionu a množství nalezených seznamů řemeslníků a vysvědčení o výsledku tovaryšské zkoušky apod. může být zajímavým „pokladem“ například pro genealogy snažící se nalézt rodopisné doklady a životě předků.

Petr Landr

Mandl

Ve sbírkách muzea je několik mandlů, které dokumentují péči o textil. První hladítka za studena používaná již ve starověku nahradily později skutečné žehličky a již od 16. století se setkáváme s mandlovacími válečky na uhlazování látek. Již v 18. století se objevily jednoduché krabicové mandly, které fungovaly na principu dřevěných beden naplněných kamením, které se posunovaly tam a zpět na a pod jejich tíží se mandlovalo prádlo navinuté na válcích. V 19. století se pak objevují jednodušší, lépe obslužné mandly s vertikálně uloženými válci. Díky tomu, že tyto mandly měly sklopnou desku, tak zabíraly poměrně málo místa a v roce 1900 si je zájemkyně mohla pořídit zhruba za 70 až 100 korun podle délky válců. 100 korun ale nebylo zrovna málo, pokud si uvědomíme, že v té době dal oběd v hospodě pořídit běžně za 50–70 haléřů. Náš mandl vyrobila v Božanově firma Celestýna Ringela, která byla v roce 1898 založena jako továrna na výrobu zemědělských strojů. Na fotografiích můžete vidět dnes již opět plně funkční mandl před a po zásahu konzervátora.

Lednička

Krásný výstavní kousek se podařilo vytvořit obnovením více než sto let staré ledničky. Na rozdíl od našich současných elektrických ledniček byl principem fungování této ledničky jiný. Šlo vlastně o dvouplášťovou skříň do níž se vkládal přírodní led. Zatímco plášť této ledničky je dřevěný, tak vnitřní prostor pro led i oddělený prostor pro potraviny byl oplechován a roztátý led se vypouštěl jednoduchým kohoutkem. I přes tento pro nás dnes primitivní způsob chlazení šlo o poměrně drahý předmět, který v roce 1900 stál dle ceníku firmy J. Neff 50 korun, což byla částka, kterou si kvalifikovaný dělník vydělal asi za čtrnáct dní. Tuto konkrétní ledničku si pořídil pan Václav Šimon ze statku čp. 30 v Hejtmánkovicích. Ledničku dodala žatecká firma Kautzner a Neumann. Tento závod byl později 15. 8. 1939 jako židovský průmyslový podnik arizován po válce v roce 1948 byla firma Kautzner a Neumann - obchod veškerým zbožím železným, kovovým a kuchyňským náradím, byl jako velkoobchod výslovně uveden ve vyhlášce ministra vnitřního obchodu z 28. října 1948, kterou byl podnik znárodněn.

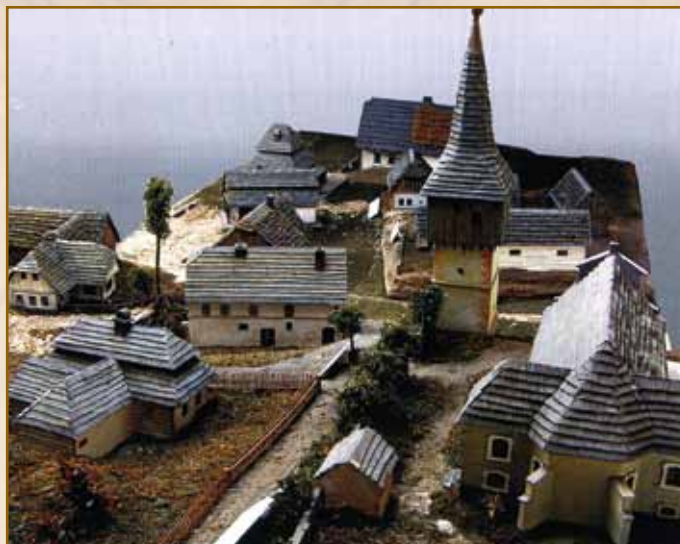
Model starého Hronova od Františka Hnízdila z roku 1937

Sbírkový předmět se nachází ve stále expozici Jiráskova muzea v Hronově. Na výzvu hronovské obce byl zhotoven místním řezbářem Františkem Hnízdilem pro výstavu Jiráskova díla „U nás“. Ta se uskutečnila ve dnech 6. 6.–31. 8. 1937 v Hronově.

Model zachycuje část starého Hronova v druhé polovině 19. století, v době Jiráskova mládí. Dominantním objektem je rázovitá pozdně renesanční zvonice z roku 1610 s barokním kostelem Všech Svatých. Pod ním se skromně krčí stará fara. Před zvonicí najdeme velký zděný dům obchodníka Krůčka. Vpravo nad farou na návrší spatříme dřevěné stavení staré školy, do níž chodil jako malý chlapec Alois Jirásek. Na spodní části modelu vlevo se nachází stavení „podkostelních“ Jirásků, v němž se 23. 8. 1851 slavný hronovský spisovatel a dramatik narodil.

Rozsáhlá výstava Jiráskova díla konaná pod záštitou tehdejšího ministra školství a národní osvěty Dr. Emila Frankeho měla u naší veřejnosti velký ohlas. Československá poštovní správa vydala k té příležitosti propagační korespondenční lístek a zvláštní žluté poštovní razítko.

František Hnízdil zhotovil v roce 1937 pro výstavu Jiráskova díla nejen tento model, ale ještě další jednotlivé modely starých hronovských stavení, které výstavní výbor použil jako odměny návštěvníkům. 9000. návštěvník obdržel darem model Tuschlova domku, 9500. návštěvník model staré fary a 10000. návštěvník, jímž byl Jan Machatý z Úpice, model Jiráskova rodného domku.

František Hnízdil (1894–1950)

Narodil se v rodině kováře Josefa Hnízdila na Kladně. Za války v prosinci roku 1915 narukoval do rakouské armády. Zařazen byl do Infanterie, regiment č. 88 Marschkompanie II/XIV. Podařilo se mu přeběhnout frontu a dostal se do české legie v Itálii, kde byl raněn. Po válce se dobrovolně přihlásil do čsl. domobrany, s níž se dostal na Broumovsko. Působil v osvětovém kroužku 7. dobrovolného čs. praporu z Itálie. V roce 1922 byl povolán na vojenské cvičení a zařazen do technické roty pěšího pluku č. 38. Na Náchodsku, konkrétně v Hronově, již zůstal. Původně byl vyučen holičem, ale toto řemeslo nevykonával. Byl zaměstnán jako mandlářský dělník a noční hlídač v textilní továrně. Oženil se s Helenou Otovou. Manželství bylo bezdětné a manželka mu brzy zemřela. S druhou manželkou Amálií Bernardovou z Nížkého Dřevíče měl dva syny: Františka (*1925) a Josefa (*1928). Bydleli v prvním patře hostince Na Prajzku, kde se tehdy ještě svítilo petrolejovými lampami. Záhy se však přestěhovali do obecního domu u nového hřbitova, kde František dělal domovníka. Celá rodina byla organizována v tělocvičném spolku hronovského Orla a František, hlava rodiny, byl navíc nadšeným divadelním ochotníkem a členem dobrovolného spolku hasičů.

Výřezávat loutky začal jako samouk při noční práci hlídače. Sám je také omalovával. Loutek vyřezal velké množství, čímž si přivydělával na živobytí. Hodně jich také rozdál. U místních lidí měly jeho řezby velký úspěch. Po smrti manželky v roce 1934 byl nucen vést se svými dvěma syny chlapeckou domácnost. František dokonce zastupoval v době dovolené městského strážníka, kontroloval zavírání hostinců v určenou dobu a jeho synové pravidelně každý večer rozsvěceli a ráno zhasěli pouliční osvětlení. V Jiráskově divadle promítal v určené dny filmy a synové na kole nebo na vozíku filmy přiváželi a odváželi na nádraží. Jeden čas prodával také „černopestrý margarín“, který rozvážel na reklamním kole.

Po dobu trvání Jiráskovy výstavy v roce 1937 byl František Hnízdil v muzeu zaměstnán. Aby mimo příležitostných zaměstnání rodinu finančně

ně zabezpečil, koupil na splátky od původního náchodského majitele plakátovací podnik v Hronově s výhradním právem využívat vývěsních tabulí pro plakáty a smuteční parte. To znamenalo jistou obživu pro celou rodinu až do začátku II. světové války. Po válce byl zaměstnán u pramenů Hronovky a Regnerky, kde rovněž vyřezával hlavičky loutek. V roce 1948 se František Hnízdil ženil potřetí. Vzal si Olinu Erbrovou, s níž měl syna Miroslava. Záhy však onemocněl. Léčil se na oddělení onkologie v Hradci Králové, nemoc však rychle postupovala.

František Hnízdil zemřel 24. 6. 1950.

Pochován je na legionářském hřbitově v Hronově. Kolik loutek František Hnízdil za svůj život zhotovil, se nedá zjistit, neboť si žádnou evidenci nevedl.

Autor: Boris Ekrť

Antické lampičky

Kuriozitou ve sbírce náhodského muzea nejsou antické lampičky, které pochopitelně nemají s regionem NNáhodska nic společného. Jedna je z pálené hlíny – terakoty a druhá je bronzová. Obě se dostaly do sbírky díky zájmu zakladatele muzea J. K. Hraše. V základní knize městského muzea v Náhodě založené v roce 1880 najdeme pod číslem 583 údaj, že hliněná římská lampička

byla zakoupená v roce 1885 obcí města Náchoda za 3 zlaté. Což odpovídá ceně zhruba 3 kg másla na konci 19. století, nebo ceně práce zedníka za zhruba 2 dny práce.

Antické lampičky, které byly malými nádobkami na olej s jedním otvorem na nalévání oleje a hubičkou, kterou byl provlečen knot. Tato jednoduchá svítilna byla používána od pravěku zhruba do poloviny 19. století, kdy byly nahrazeny petrolejovými lampami. V antice byly nepostradatelným vybavením každé domácnosti, a tak klasická archeologie přináší nepřeberné množství těchto předmětů. Byly tak četným předmětem, že jednotlivé dílny k výrobě těchto hliněných lampiček užívaly hotových forem. Lampičky původně mající tvar jednoduché misky s hubičkou se se svým vývojem pak stávaly zajímavými předměty užitého umění, kdy vrchní část nádržky na oleje poskytla dostatečný prostor

pro výzdobu. Náměty vyobrazení byly často náboženské, mytologické, symbolické, ale velmi často se setkáváme s válečnými, nebo

gladiátorskými motivy i s motivy erotickými.

Naše terakotová lampička tvarově odpovídá lampičkám z 2.–4. století našeho letopočtu, které známe především z oblastí někdejších římských provincií v severní Africe. Výtvarný motiv lampičky je však již setrělý a málo zřejmý, můžeme se spíše jen domnívat, že zde vidíme postavu a za ní koně, či býka. Právě motiv člověka a býka by měl svou lo-

giku, neboť by korespondoval s četnými vyobrazeními Hérakla bojujícího s Krétským býkem což byl sedmý z dvanácti úkolů, které Herakles dostal od krále Eurystenea. Vyobrazení z jednotlivým Heraklovým dobrodružstvím byla v antice populární a motiv Herakla a býka byl zároveň symbolem sebeovládání. Známe je tedy i z četných antických lampiček často právě ze severní Afriky.

Druhá lampička, která je bronzová má nádhernou patinu, ale upoutá nás především svým tvarem – má palmetovou rukojeť a dvě hubičky. Vícečetnost hubiček s knotem neby-

la však výjimečná – setkáváme se s lampičkami, které mají dokonce sedm i dvanáct hubiček. Takováto lampička pak poskytovaly více světla a byly i vizuálně efektnější.

Ani materiál nás nemusí udivovat – setkáváme se totiž i s lampičkami z různých kovů: bronzu, stříbra i zlata. Bronzové lampičky byly nejen nepochybně reprezentativnějšími než prosté hliněné, ale setkáváme se i s vrzením, že je s oblibou používali vojáci při svých taženích, neboť byly pochopitelně odolnější a transportovatelnější. Naše lampička tvarově odpovídá kusům z 1. století našeho letopočtu.

Antické lampičky byly nejpozději od renesance vyhledávány sběrateli, ale i napodobovány a i dnes patří kopie lampiček k vyhledávaným suvenýrům z cest po bývalé římské říši.

Petr Landr

Korunovační talíř Ferdinanda III.

Mezi předměty sbírky muzea zaujme malý ale velmi zdobný cínový talíř ve středu s vyobrazením korunovaného jezdce a v šesti polích po okraji s vyobrazením dalších jezdů v šesti medailonech oddělenými maskarony. Cínařská značka nás informuje o tom, že tvůrcem tohoto talíře byl mistr Hans Sigismund Geisser, který působil v Norimberku v třetí čtvrtině 17. století.

V Norimberku, který byl v raném novověku metropolí umění a obchodu, prožívalo cínařství od druhé poloviny 16. století nebývalý rozkvět. Zvláště oblíbenými se staly talíře s litými reliéfy jejichž výrobu dovedly místní mistři k dokonalosti. Námětově se setkáváme především s antickými a biblickými motivy, ale po roce 1620 se zde setkáváme i s vyobrazeními historických osobností. Zvláštní skupinu pak tvoří korunovační talíře nejčastěji s vyobrazením císaře Ferdinanda II. (korunován roku 1619) a Ferdinanda III. (korunován roku 1637). V medailonech po obvodu talíře se pak objevovali kurfiřtí, anebo císařští předci korunovaného panovníka.

Náš předmět je korunovační talíř Ferdinanda III. s vyobrazeními kurfiřtů. Se shodným modelem talíře se můžeme setkat například v New Yorkském Metropolitním muzeu či Bruselském Královském muzeu umění – v obou případech dle

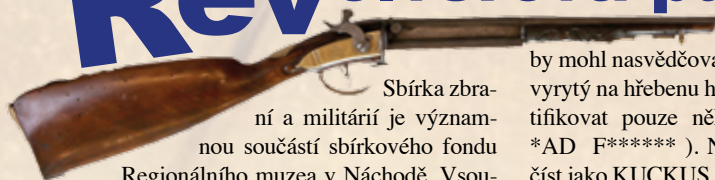

cínařských značek byl tvůrcem norimberský mistr Paulus Öham mladší (cínařským mistrem od roku 1634). Jen pro srovnání uvedme, že podobný, ne však stejný, talíř je uložen například ve sbírkách Severočeského muzea v Liberci – tvůrcem libereckého exempláře byl někdy kolem roku 1650 jiný norimberský cínař Hans Spatz II. Korunovační talíře byly po dlouhou dobu v Norimberku vyhledávaným předmětem, dnes bychom řekli suvenýrem. Jednotlivé modely, ze kterých byly lity nové talíře tak zůstávaly po dlouhá desetiletí v oběhu a nebylo

výjimkou, že je později užívali další cínaři. A tak se stalo, že model kdysi užívaný Paulem Öhamem mladším používal někdy mezi léty 1652–1682 i další norimberský cínař Hans Sigismund Geisser.

Petr Landr

Revolverová puška hraběte Šporka

Sbírka zbraní a militárií je významnou součástí sbírkového fondu Regionálního muzea v Náchodě. V současné době ji tvoří 1329 inventárních jednotek. Ačkoliv jsou vni zastoupeny především zbraně, munice a výstroj dokumentující prusko – rakouskou válku v roce 1866, můžeme tu nalézt i řadu exotických předmětů a unikátů. Mezi ně nepochybně patří také revolverová puška pocházející ze staré sbírky Muzea Aloise Jiráska v Honově (inv. číslo Hr. 2607). Muzejní evidence bohužel nezaznamenává ani její historii, ani to, jak se do sbírek hronovského muzea dostala. Sama zbraň nám však může o sobě povědět překvapivě mnoho. Tato lehká lovecká revolverová opakovací ráže 9 mm je opatřena svazkem tří nábojových komor otáčejících se kolem společné osy. Puška má pažbu francouzského typu opatřenou mosaznou patkou vybíhající až na hřbet hlaviště. Na krku je ozdobena mosazným medailonem s vyrytým lvem skorunkou. Celkově gracilní vzhled zbraně umocňuje i tenká, hladká válcová hlaveň shřebenem, dlouhá 642 mm, opatřená pouze krátkým předpažím smosaznou soupravou. Zepředu nabíjené osmimihanné nábojové komory jsou poměrně dlouhé (145 mm)

a zčásti zdobené rytinami. Mechanismus jejich otáčení není nikterak složitý. Klíč k otáčení tvoří pohyblivé čelo lučičku. Po jeho zmáčknutí se uvolní západka a svazek komor lze pak ručně otočit. Puška byla původně vybavena francouzským křesadlovým zámkem, přičemž každá komora měla vlastní páničku socílkou a pružinou. V průběhu 19. století bylo křesadlové zařízení odstraněno a nahrazeno perkusním pro čepičkové roznětky, což bohužel poněkud snížilo historickou hodnotu zbraně. Nahrazen byl i původní kout za nový. Tvar původního kohoutu však lze i dnes vysledovat zryté výzdoby na zámkové desce. Proto víme, že nový kohout je oproti originálu podstatně menší, a je otázkou, zda nebyl použit znějaké jiné zbraně. Během transformace byla poněkud poškozena i zámková deska zbraně. Pro nás je však podstatně zajímavější nepoškozená část mosazné zámkové desky, na níž je vyryt rodový erb Šporků.

Tím se také dostáváme k původu zbraně. Podle všeho se jedná o zbraň ze zbrojnice hraběte F. A. Šporka, zakladatele lázní Kuks, či o zbraň vyrobenou na jeho objednávku. Tomu

by mohl nasvědčovat i dnes již nečitelný nápis vyrytý na hřebenu hlavně, znějí lze však identifikovat pouze některá písmena (*UC*US*AD F*****). Nápis bychom snad mohli číst jako KUCKUS BAD. Za tímto označením pak následovalo patrně nějaké jméno, začínající na písmeno F. Mohlo by se například jednat o iniciály jména F. A. Šporka. František Antonín hrabě Špork (1662-1738) patřil ve své době k nejznámějším lovcům a propagátorům myslivosti. V Čechách se stal nejproslulejším propagátorem francouzských parforsních honů. Ty se konaly na jeho panství velkou obřadností a okázalostí. Nejvyšším projevem Šporkových ambic pak bylo založení Řádu sv. Huberta v roce 1695. Majitel kukského panství byl i milovníkem střelby do terče. Životopisec jeho zetě uvádí, že u letohrádku vsousedství jeho zámku v Kuksu bývala i střelnice pro oblíbenou „střelbu ku ptáku“, kde se pořádaly každou neděli a o svátcích závody ve střelbě. Po večeri se pak střílelo do terčů při ohnících zažehnutých vzelezných koších. V Kuksu se často konaly i další druhy loveckých a střeleckých zábav, včetně lovu se sokoly.

Nelze se divit, že se střelecká záliba majitele východočeského panství odrazila také v jeho zájmu o netradiční konstrukce

zbraní, jejichž cílem bylo zrychlení střelby. Zvláště ho zajímaly opakovací a zadovky různých systémů.

Vedle zlamovacích pušek, které pro Šporka přímo v Kuksu vyráběli puškaři Johann Michael a Christoph Blumel, patřily k Šporkovým obzvláště oblíbeným zbraním revolverové pušky. Špork tyto zbraně nejen sám užíval, ale jak se dozvídáme z různých písemných pramenů, často je používal v zahraničí jako dary, nebo při výměně za honící psy. Samotná Šporkova zámecká zbrojnice však bohužel vzala za své po zániku lázní Kuks, a tak jsem okázání pouze na jednotlivé exempláře roztroušené po různých sbírkách v celé Evropě. Za zbraně, které prokazatelně patřily Šporkovi, můžeme považovat revolverové opakovací pušky značené na zámkové desce jeho jménem, jako například čtyřnásobnou opakovací ze sbírky Historického ústavu Armády ČR (FRANZ ANTONI GRAFF VSPORCK). Podobná revolverová opakovací se čtyřmi komorami

a jménem hraběte Šporka je uložena ve sbírce Bibliotheca Vaticana. Obdobné revolverové pušky se Šporkovým erbem se pak nacházejí v některých německých a švédských sbírkách (Drážďany, zámek Dyck). Byly to patrně právě tyto pušky se třemi či čtyřmi komorami, podle nichž zahraniční odborníci začali obdobně konstruované zbraně označovat jako „systém Špork“. Jednotlivé revolverové pušky tohoto systému pak najdeme i ve sbírce Národního muzea v Praze, ale i v řadě dalších zahraničních sbírek (Drážďany, Neuenstein, Karlsruhe, Norimberk, Veste Coburg, Vídeň, či Kodaň).

Mnohé z nich nejsou signované, jiné mají signaturu karlovarského puškaře Georga Ernsta Petera, činného v letech 1700-1725. Ten bývá ve starší literatuře označován přímo za puškaře pracujícího pro hraběte Šporka. V současné době ktomu však převládá spíše opatrnější postoj. Podobně konstruované zbraně vyráběl v Karlových Varech i Johann Hättischweiler (připomíná se 1715, 1738). Dalším významným výrobcem revolverových opakovacích „systému Špork“ byl pak puškař Christoph Ludwig z Vrchlabí (připomínán 1656-1707). Jím signované pušky najdeme ve sbírkách Historického ústavu Armády ČR a ve zbrojnici kláštera Kremsmünster v Rakousku.

Konkrétního výrobce revolverové pušky „systému Špork“ uložené ve sbírkách Regionálního muzea v Náchodě se nám patrně nepodaří jednoznačně identifikovat. Puška se však svou konstrukcí a někte-

rými detaily velmi podobá pušce vrchlabského Christopa Ludwiga, uložené ve sbírkách Historického ústavu Armády ČR pod inv. č. II-993. Teoreticky by se tedy mohlo jednat o jeho práci, byť tato otázka zůstává spíše otevřená.

Mgr. Jan Tůma

Použitá literatura:

Dolínek, V.: *Lovecké zbraně F. A. hrabě Šporka*. <http://www.radsvatehohuberta.cz/>
Letošníková, L.: *Lovecké zbraně v Čechách*. Praha 1980
Šáda, M. a kol.: *Vzácné zbraně a zbroj ze sbírek Vojenského muzea v Praze*. Praha 1986
Šnajdrová, E.: *Palné zbraně ze sbírky Národního muzea*. Praha 1998

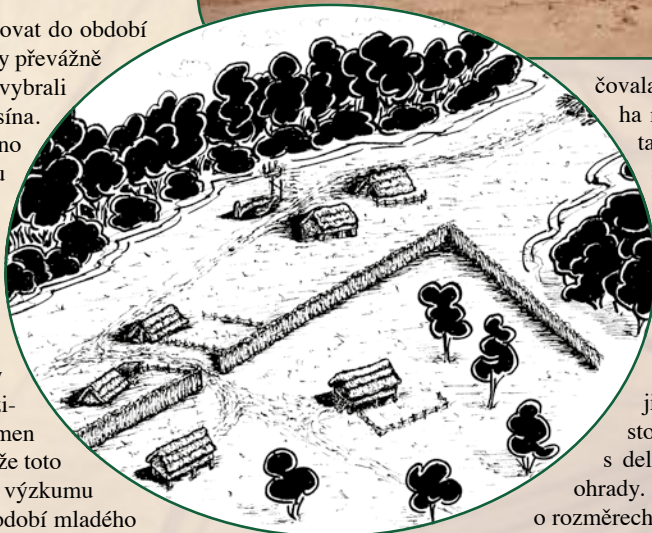
Keltská osada u České Skalice

V letech 2003 a 2004 byla na severovýchodním okraji obce Říkov, okr. Náchod, prozkoumána pozoruhodná archeologická lokalita s nálezy z období laténu, doby římské, paleolitu, neolitu a středověku. Během záchranného archeologického výzkumu vyvolaného nejdříve stavbou silničního obchvatu České Skalice a později výstavbou továrny firmy Gondella CZ, bylo na tomto polykulturním nalezišti prozkoumáno celkem 132 zahloubených objektů.

Většina nálezů patřila osadě Keltů, kterou lze datovat do období mladší a pozdní doby laténské (LT C1/C2 – D1), tedy převážně do 2. a 1. století př. n. l. Keltové si k založení osady vybrali levobřežní terasu řeky Úpy při úpatí návrší lesa Rousína. Nevysoká terasa, se zvedala o pouhých 5-10 m nad dno údolní nivy do nadmořské výšky 273 m. Pro volbu tohoto místa měli Keltové několik důvodů. Terasa se předně nacházela nedaleko od místa, kde Úpa u České Skalice opouští úzké skalnaté údolí a rozlévá se do široké údolní nivy, přičemž podle koncentrace nálezů na obou březích lze předpokládat, že se zde v pravěku nacházel příhodný brod přes řeku. Poloha na rozhraní dvou ekosystémů, dubohabřiny a lužního lesa, navíc nabízel více příležitostí k obživě. Na terase byl k dispozici dokonce i vlastní pramen a dobré byly i půdní podmínky. Nelze se tedy divit, že toto místo přitahovalo lidi již dávno před Kelty. Během výzkumu zde byly například nalezeny i doklady osídlení z období mladého paleolitu, ale i slabé stopy aktivit neolitických zemědělců.

Nevelká keltská vesnice byla rozdělena na dvě samostatné části, které se vzájemně respektovaly. V severní části, při okraji terasy, se nacházel areál obehnaný palisádou, původně zřejmě obdélný. Z ohrazení se zachovala pouze část palisádového žlabu ve tvaru písmene L,

jehož delší strana byla orientována v ose V-Z. V této ohradě stály dva nadzemní domy kúlové konstrukce o rozměrech 3,5 x 5,5 m a 4,5 x 3,5 m, oba také orientované delší stranou také v ose V-Z. O účelu tohoto ohrazeného areálu se lze pouze dohadovat. Leccos o jeho využití ale může vypovědět jeden z nálezů. V ploché jámě, nacházející se v jednom z domů, byla totiž nalezena část velmi kvalitně vypálené nádoby vyrobené na rychlorotačním kruhu. Tato nádoba se zrnitým povrchem a leštěným černě malovaným okrajem se zcela vymyká ostatní místní keramice. Nepochybně se tedy jednalo o import, snad přímo z dílen produkujících ve 2.-1. století př. n. l. toto zboží na závistkém oppidu (Závist 2). Z jiných částí vesnice navíc pocházejí i početné zlomky tuhové keramiky, především situl. Ani tyto nádoby ostřené drcenou tuhou nebyly výrobkem místního hrnčífě, bez ohledu na to, zda grafit, a tedy nejspíš i nádoby, pocházel z jižních Čech, či z některého východočeského ložiska. Všechny tyto nálezy by tedy mohly naznačovat jistou souvislost s dálkovým obchodem. Když k tomu připočteme absenci ohnišť v obou nadzemních domech, která ukazuje, že se nejednalo o trvale obývané stavby, můžeme se dopustit jisté spekulace. Nemáme snad před sebou něco jako kupecký týn – tedy místo, kam si mohly obchodní karavany během zastávky složit do bezpečí své zboží? Této interpretaci osady, jako jakési malé obchodní stanice, by nasvěd-

čovala jak osamocená poloha mimo osídlené oblasti, tak i doklady o pravěké stezce, která tudy podle různých indicií vedla i v mladších obdobích pravěku.

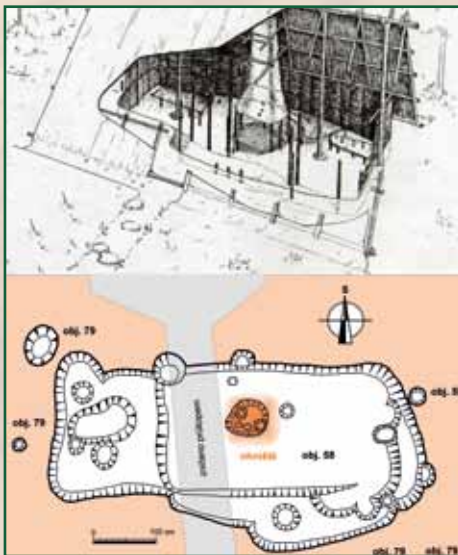
Vlastní rezidenční část vesnice ležela jižně od ohrazeného areálu. Tvořily ji čtyři polozemní stavby stojící v řadě souběžně s delší stranou palisádové ohrady. Měli tvar obdélníku

o rozměrech cca 5 x 3 m, přičemž byly delší stranou také orientovány v ose V-Z a ve středu kratších stěn se nacházely kúly nesoucí konstrukci střechy. Na rozdíl od domů v ohradě měly i vlastní ohniště, která byla poměrně prostá. Pouze jeden domů, který stál na samém východním okraji vesnice (obj. 58), měl ohniště opatřeno maznicovým dymníkem na odvod kouře. Tato budova měla ostatně také podstatně složitější půdorys, i vnitřní konstrukci (dům nejvýznamnějšího člena komunity?). Při severní straně každé z polozemnic byly nalezeny i nadzemní kúlové stavby o rozměrech cca 4 x 3 m, orientované SZ-JV. Mohlo by se jednat o sýpky, je však otázkou, zda byly se zemnicemi současně.

Jak již bylo řečeno, vesnice se nacházela jaksi opuštěná mimo tradiční sídelní oblast. Musela tedy být zcela soběstačná. Při jižní straně sídliště tak byla zachycena zahloubená chlebová pec (obj. 112). Osamoceně mimo jádro osady, cca 130 m západně směrem k pramenné pánvi, pak byla prozkoumána dvoukomorová hrnčírská pec (obj. 96). V osadě tedy žil i hrnčíf. Další výrobní objekt se silně přepálenými kameny se nacházel mezi hrnčírskou pecí a osadou. Mohlo by to naznačovat přítomnost nějakého dalšího řemesla pracujícího s ohněm, například kovárny, i když pro tuto interpretaci zde chybí nálezy strusky.

Archeologický výzkum ale odhalil i jednu naprosto unikátní situaci. Vedle hospodářské soběstačnosti byla totiž zdejší osada soběstačná i v duchovních otázkách. Při jižním okraji se totiž podařilo nalézt zahloubený kultovní objekt (obj. 130). Ten tvořila oválná jáma, do které vedla v ose Z-V od západu přístupová šíje. Na protější východní stěně objektu pak byl výklenek, ve kterém stál původně rozměrný trojúhelníkovitý menhir. Již pouze doprava bezmála 400 kg těžkého kamene z jemnozrnného pískovce na toto místo musela být velmi náročná. Podobný materiál se totiž v širokém okolí nenachází. Dno zahloubeného objektu bylo posypáno vrstvou jemného bílého písku, udržovaného evidentně v naprosté čistotě. To by mohlo, podle analogií z mladších období, potvrzovat interpretaci tohoto objektu jako svatyně.

Přes tyto unikátní nálezy je na nalezišti zarážející téměř úplná absence kovů, ale také žernovů. Zdá se tedy, že obyvatelé zřejmě vesnici opustili sami, přičemž si odnesli vše cenné a nepoškozené. Předtím však pietně pohřbili posvátný kámen. Podle zjištěné archeologické situace ho nejdříve pokáceli do středu kultovního objektu, a ten pak

celý zasypali říčním pískem. Podle nálezu železné spony lze usuzovat, že svou sadu opustili v pozdní době laténské, zhruba v polovině prvního století před změnou letopočtu.

Co vedlo obyvatele osady k odchodu, přesně nevíme. V každém případě se zde po zániku vesnice usadili Germáni. Germánské objekty byly dokonce zahloubeny do míst, kde původně stávala laténská palisáda. Podle nálezů lze toto Germánské sídliště datovat do časné a starší doby římské, tedy do 1. až 2. století n. l. Není bez zajímavosti, že pro Germány byl později patrně něčím přitažlivý i samotný vrch

Rousín, zvedající se nad nálezštěm. V rozmezí let 1884 až 1920 zde bylo totiž objeveno několik hromadných nálezů římských mincí. Není však jasné, zda se jedná o pozůstatky jednoho či více depotů. To je však již zcela jiná kapitola.

Autor: Jan Tůma

Edukační činnost muzea

Se začátkem nového školního roku se muzeum pokusilo proniknout do oblasti vzdělávání prostřednictvím výchovně-vzdělávacích aktivit. Muzeum je díky kultuře, kterou šíří, schopné odpovědět na měnící se potřeby lidí v současné době. Edukačním působením sbírek dochází k pozitivnímu rozvoji jedince, k utváření jeho hodnotové orientace a získání vztahu ke kulturnímu a historickému dědictví. Do konce roku si muzeum klade za cíl připravit mimo jiné i vzdělávací programy pro všechny typy a úrovně škol. Těžiskem výchovně a vzdělávací práce se postupně stane různorodá nabídka vzdělávacích, výchovných a zážitkových programů pro MŠ, ZŠ a SŠ. Připravované programy lze zahrnout do školního vzdělávacího systému pro základní vzdělávání a uplatnit ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět; Člověk a společnost.

Programy jsou rozděleny podle své náročnosti a chtějí dětem představit nejen muzeum, ale také jednotlivé období lidských dějin. Pro MŠ je program připraven pouze jeden program s názvem Děti, víte co je muzeum? Cílem tohoto programu je seznámit děti, které přišly do muzea poprvé, s touto institucí, se stálou expozicí a jednotlivými exponáty. Programu se mohou zúčastnit i děti, které muzeum opakovaně navštěvují. Hravým způsobem si s dětmi osvojíme správný způsob chování v expozicích, dozvíme se, co je muzeum, proč a jak vzniklo, poznáme nejdůležitější budovy Náchoda.

Pro ZŠ je počítáno s deseti vzdělávacími programy s názvem Krokem za příběhem, které se vážou ke stálé expozici Dějiny Náchoda a Náchodska. Jádrem připravovaných programů tvoří 10 pečlivě vybraných muzejních exponátů ze stálé expozice. Základ tvoří příběhy z dob dávných a minulých, na které navazují herní aktivity v podobě úkolů, pracovních listů, kvízů a didaktických her. Vyprávění příběhů je ta nejpřirozenější lidská činnost i umění zároveň. Muzeum chce touto uměleckou disciplínou a edukačním prostředkem přiblížit dětem, žákům a studentům vystavené exponáty a dobu, z které pocházejí. Díky této metodě si návštěvník nepřímou rozvíjí svou slovní zásobu, aktivně pak představivost a hlavně schopnost vlastního úsudku. Návštěvníci si díky zážitku z příběhu lépe zapamatují fakta, protože jsou vtaženi do děje a konkrétních situací spojených s emocí.

V současné době jsou pro školy dostupné tři programy Pravěk (doba kamenná), Pravěk (doba železná, Keltové), Středověk (husité). Kromě vzdělávacích programů ke stálé expozici v Náchodě, muzeum také připravuje pracovní listy pro širokou veřejnost k vybraným krátkodobým výstavám. Školy a široká veřejnost může využít nabídku specializovaných přednášek a výkladů od odborných pracovníků. Více informací o vzdělávacích aktivitách můžete nalézt na webových stránkách muzea – www.rmn.wz.cz

Autorka: Veronika Messnerová

Krásy s vůní perníku

Regionální muzeum v Náchodě pořádá ve spolupráci s Krkonošským muzeem v Jilemnici výstavu pamikářských forem

Od 25. 11. 2014
do 1. 2. 2015

Otevřeno denně
mimo pondělí
9 - 12, 13 - 17 hod.

Exponáty dále zapůjčila muzea ve Vrchlabí,
Hradci Králové, Pardubicích, Dvoře Králové nad Labem,
Hořicích, Jaroměři, Jičíně a Trutnově

Ve dnech 24., 25., 31. 12. 2014 a 1. 1. 2015 zavřeno, v pátek 26. 12. 2014 bude otevřeno

Regionální muzeum v Náchodě
pořádá výstavu

CHVÁLA PÍLI VČEL

Ve dnech 15. 11. 2014 až 31. 1. 2015
ve výstavní síni
(roh Zámecké a Tyršovy ulice)

Vernisáž v pátek 14. 11. 2014 v 16 hod.
Otevřeno denně mimo pondělí
9 - 12; 13 - 17 hod.

Regionální muzeum v Náchodě
pořádá výstavu

Křehké kouzlo Vánoc

Výstava vánočních ozdob
v Jiráskově rodném domku v Hronově
4. 12. 2014 - 4. 1. 2015

Otevřeno denně mimo pondělí 9 - 12, 13 - 16,30 hodin
Zavřeno 24., 25., 31. 12. 2014 a 1. 1. 2015
V pátek 26. 12. 2014 bude otevřeno

Regionální muzeum v Náchodě pořádá
ve staré škole Dřevěnce
v Polici nad Metují
výstavu

ZIMNÍ RADOVÁNKY

Ve dnech 13. 12. 2014
až 4. 1. 2015
Vernisáž výstavy
bude 12. 12. 2014
v 16 hod.

Otevřeno denně
mimo pondělí
9 - 12, 13 - 16,30 hodin

Ve dnech 24., 25., 31. 12. 2014 a 1. 1. 2015 zavřeno,
v pátek 26. 12. 2014 bude otevřeno

Expozice, výstavy a akce prosinec 2014 – květen 2015

Stálá expozice Regionálního muzea v Náchodě: /Náchod, Masarykovo náměstí čp. 18

Otevírací doba: úterý až neděle: 9.00–12.00, 13.00–17.00

Kontakt pro objednání: tel.: 491 433 722, e-mail: muzeumna.expozice@seznam.cz

Expozice: **Dějiny Náchoda a Náchodska**

Výstavy: **Krásy s vůní perníku: 25. 11. 2014 – 1. 2. 2015**

Podmalby na skle: únor – květen 2015

Výstavní síň: Náchod, Tyršova ulice čp. 247

Otevírací doba v době výstav: úterý až neděle: 9.00–12.00, 13.00–17.00

Kontakt pro objednání: tel.: 491 423 248, e-mail: muzeumna.konzervatorka@seznam.cz

Výstavy: **Chvála plí včel: 15. 11. 2014 – 31. 1. 2015**

Bible a knižní kultura: únor – květen

Pevnost Dobrošov: /Dobrošov u Náchoda,

Otevírací doba: listopad – březen pouze pro objednané skupiny, duben: úterý – neděle: 10.00–12.00, 13.00–16.00,

květen – srpen: pondělí – neděle: 10.00–18.00, září: úterý – neděle: 10.00–12.00, 13.00–18.00,

říjen: úterý – neděle: 10.00–12.00, 13.00–16.00

Kontakt pro objednání: tel.: 491 426 047, mob.: 724 120 498, e-mail: pevnost.dobrosov@seznam.cz

Expozice: **Národní kulturní památka Pevnost Dobrošov vzniklá jako součást předválečného pohraničního opevnění Československa v letech 1937 a 1938.**

Rodný domek Aloise Jiráska: /Hronov, Jiráskova čp. 90

Otevírací doba: 4. 12. 2014 – 4. 1. 2015: 9.00–12.00, 13.00–16.30, jinak listopad – duben pouze pro objednané skupiny,

květen: sobota, neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30, červen – srpen: úterý – neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30,

září – říjen: sobota, neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30

Kontakt pro objednání: tel.: 491 483 538 (rodný domek), 491 423 248

(centrální pracoviště), e-mail: muzeumna.hronov@seznam.cz

Expozice: **Rodný domek Aloise Jiráska**

Výstava: **Křehké kouzlo vánoc: 4. 12. 2014 – 4. 1. 2015**

Jiráskovo muzeum v Hronově: /Hronov, Jiráskovo divadlo, náměstí Čs. armády čp. 500

Otevírací doba: listopad – duben pouze pro objednané skupiny, květen: sobota, neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30,

červen – srpen: úterý – neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30, září – říjen: sobota, neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30

Kontakt pro objednání: tel.: 491 423 248, e-mail: muzeumna.hronov@seznam.cz

Expozice: **Jiráskovo muzeum je expozicí věnovanou životu a dílu Aloise Jiráska a dalších hronovských rodáků**

Muzeum města Police nad Metují: /Police nad Metují, Komenského náměstí, Klášter čp. 1

Otevírací doba: říjen – duben pouze pro objednané skupiny,

květen: pátek, sobota, neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30,

červen – září: úterý – neděle: 9.00–12.00, 13.00–16.30

Kontakt pro objednání: tel.: 491 423 248, e-mail: muzeumna.police@seznam.cz

Expozice: **Muzeum města Police nad Metují prezentuje v prostorách historického benediktinského kláštera sbírky bývalého městského muzea i původní byt opata včetně soukromé kaple**

Stará škola „Dřevěnka“: /Police nad Metují, Hvězdecká čp. 15

Otevírací doba: jen v době příležitostných výstav a akcí

Kontakt pro objednání: tel.: 491 423 248, e-mail: muzeumna.police@seznam.cz

Expozice: **Stará škola „Dřevěnka“ prezentuje historii školy a životní styl rodiny učitele na počátku 20. Století**

Výstava: **Zimní radovánky: 13. 12. 2014 – 4. 1. 2015**

Náchodské muzejní noviny

Vydává: Regionální muzeum v Náchodě, Masarykovo náměstí čp. 1, Náchod, PSČ 547 01, tel.: +420 491 423 248,

e-mail: muzeumna.reditel@seznam.cz, www.rm.n.wz.cz, Redakce: Petr Landr, Simona Hencová,

Veronika Mesnerová, Grafická úprava a tisk: Střední škola propagační tvorby a polygrafie Velké Poříčí.

Toto číslo by neexistovalo nebýt podpory města Náchoda.

